1962 1962

SOCIAAL

en

ECONOMISCH

PROGRAM

CHRISTELIJK-HISTORISCHE UNIE

SOCIAAL

en

ECONOMISCH

PROGRAM

SOCIAAL EN ECONOMISCH PROGRAM

A. De Christen in het economische en sociale leven.

I. Als ieder ander leeft en werkt de Christen in gemeenschap met zijn medemensen; zijn gedragingen oefenen invloed uit op hun geestelijk en stoffelijk welzijn, even goed als hij zelf invloed van de gedragingen zijner medemensen ondergaat.
Geroepen tot de dienst aan God en aan zijn medemensen draagt de mens tegenover God en tegenover zijn medemensen verantwoordelijkheid voor de wijze waarop hij in het maatschappelijk en politiek bestel aan zijn roeping gehoor geeft.
De Christelijk-Historische Unie stelt krachtens haar beginsel de persoonlijke vrijheid in gebondenheid aan Gods openbaring en de plicht van de mens in de gemeenschap de naaste te dienen, voorop.

II. Uit hoofde van zijn roeping is de mens gehouden naar vermogen mede te werken aan de opbouw van een volkshuishouding, waarin gerechtigheid woont zoals de Bijbel ons die openbaart en waarin ieder zijn gaven tot ontplooiing kan brengen. De verantwoordelijkheid van de mens te dezen strekt zich niet alleen uit tot het gebruik, dat hij maakt van zijn arbeidsvermogen, zijn eigendom en de overige middelen, welke hem ten dienste staan, maar ook tot de invloed, die hij kan uitoefenen op de gedragingen van de organisaties, waarvan hij in onderscheidene samenlevingsverbanden deel uitmaakt.

III. Evenals de onderdaan heeft de overheid – als dienares Gods – een eigen taak ten aanzien van het sociale en economische leven. Dat overheid en onderdaan aan God onderworpen zijn, wil o.m. zeggen, dat zij bij de vervulling van hun taak op sociaal en economisch terrein van Hem afhankelijk zijn. Enerzijds behoede dit uitgangspunt zowel overheid als onderdaan tegen zelfoverschatting, anderzijds vorme het de basis voor de gezamenlijke inspanning van overheid en onderdaan, ook op sociaal en

economisch terrein. De overheid draagt een eigen verantwoordelijkheid voor de gang van zaken binnen de volkshuishouding alsmede voor de economische en sociale betrekkingen van deze huishouding met het buitenland. De taak van de overheid is in de eerste plaats de bevordering en handhaving van een economisch en sociaal bestel, waarin de onderdanen aan hun roeping gehoor kunnen geven.

IV. Bij de vervulling van hun taak dienen overheid en onderdaan te beseffen, dat de verworven welstand mede berust op een erfgoed dat zijn ontstaan dankt aan noeste arbeid en spaarzaamheid van het voorgeslacht. Zij moeten dit erfgoed goed beheren. De verantwoordelijkheid tegenover het nageslacht dwingt hen zich in het economische en sociale leven voortdurend te beraden over de gevolgen op lange termijn van hun beleidsdaden van het ogenblik.

V. Uitgaande van het bovenstaande ziet de Christelijk-Historische Unie het als haar taak mede te bouwen aan een samenleving, waarin gerechtigheid en naastenliefde hun uitdrukking vinden in het streven naar welvaart voor allen door een doelmatige en rechtvaardige voorziening in de geestelijke en stoffelijke behoeften.

B. Algemene beginselen van het economisch en sociaal beleid.

VI. Een economisch en sociaal beleid dat wil uitgaan van de in het voorgaande ontwikkelde beginselen zal voor het individu ruimte in het economische en sociale leven moeten handhaven en, waar nodig, scheppen. Dit houdt in, dat de persoonlijke eigendom wordt gerespecteerd en dat de persoonlijke bezitsvorming en de spaarzin worden bevorderd, niet omdat het materiële bezit boven alles voorrang moet hebben, maar omdat dit kan bijdragen tot een groter verantwoordelijkheidsbesef en tot grotere vrijheid.
Zulk een beleid laat de overheidsbemoeiing in het economisch leven daar toe, waar de overheid beter in staat geacht moet worden bevredigende toestanden tot stand te brengen dan door middel van particuliere activiteit

mogelijk is. Een zodanig beleid geeft, waar dit maar enigszins mogelijk is, de voorkeur aan het particuliere initiatief boven het overheidsbedrijf. In elk bijzonder geval zal tenminste moeten worden aangetoond, dat de bedrijfsvoering door of vanwege de overheid voordelen biedt boven de particuliere bedrijfsvoering, voordat aan een van deze vormen van overheidsactiviteit de voorkeur wordt gegeven. Daarenboven verdient het aanbeveling geregeld te onderzoeken of er geen taken van voortbrenging of dienstverlening zijn, welke de overheid als gevolg van een historische ontwikkeling thans vervult, maar welke in het licht van de gewijzigde omstandigheden voor overdracht aan particuliere ondernemingen in aanmerking komen.
Dit beleid dient voorts te streven naar een zo groot mogelijke decentralisatie bij de uitoefening van bevoegdheden van de overheid in het economische en sociale leven. Hierbij kunnen bestaande en nieuwe vormen van maatschappelijke organisatie, voor zover mogelijk, worden ingeschakeld.

VII. De structuur van de samenleving, zoals de Christelijk-Historische Unie die voorstaat, brengt met zich mede, dat ook de overheid taken heeft o.a. met betrekking tot het scheppen en instandhouden van werkgelegenheid, zowel uit een structureel als uit een conjunctureel gezichtspunt; dat zij moet optreden op het monetaire terrein; maatregelen moet nemen ter verdediging van de waardevastheid van de munt en van het evenwicht in de betalingsbalans; zorg moet dragen voor de bestrijding van de uitwassen van de economische machtsvorming; moet optreden ten einde de economische relaties met andere landen te verstevigen; moet medewerken aan de totstandkoming van een verantwoorde inkomensverdeling; moet ingrijpen ter bescherming van de economisch zwakken door de garantie van een verantwoord minimuminkomen. waardoor een menswaardig bestaan verzekerd is. Dit zijn taken die door het individu of door groepen van individuen niet of onvoldoende kunnen worden verricht. Zij moeten worden verricht, omdat anders keer op keer onze samenleving tot een chaos zou worden. Zij dienen

echter tegelijkertijd zo te worden verricht, dat veelszins met een globale beïnvloeding kan worden volstaan, wat niet uitsluit dat soms gerichte maatregelen nodig kunnen zijn.

VIII. Tussen deze beide (onder VI en VII) vermelde uitgangspunten van het economisch en sociaal beleid bestaat in beginsel een spanning. Geen enkele algemene formule kan deze spanning wegnemen. Van geval tot geval zal men steeds opnieuw moeten vaststellen waar de grenzen van de taak van overheid en onderdaan liggen. In dit krachtenveld ligt de hoge taak van een sociaal en economisch beleid dat er naar streeft christelijk te zijn en steeds zal pogen een evenwicht te vinden dat past in de opbouw van een samenleving van gerechtigheid en naastenliefde.

Werkgelegenheidspolitiek.

a. Algemeen.

IX. Voor het handhaven van een hoog peil van werkgelegenheid dient de overheid voortdurend te zorgen. Zinrijke arbeid en het zelf voorzien in het eigen levensonderhoud en in dat van het gezin zijn zeer belangrijk voor het tot zijn recht komen van de waardigheid van de mens, hetzij deze valide is, hetzij hij op enigerlei wijze in zijn arbeidsmogelijkheden is beperkt.
Het beleid van de overheid ter zake heeft een structureel aspect en een conjunctureel aspect. Het dient echter in beide gevallen rekening te houden met het feit, dat het economische leven in Nederland in hoofdzaak ondernemingsgewijs is georganiseerd en dat deze organisatievorm voor de opbouw van een samenleving met vrije ontplooiingsmogelijkheden van het individu van groot belang is.
Dit betekent, dat de werkgelegenheidspolitiek zowel in haar structurele als conjuncturele aspecten toch in de eerste plaats op verbetering van het werkklimaat en de expansiemogelijkheden van de zelfstandige onderneming gericht moet zijn. Dit moet b.v. zeker ook in de belastingpolitiek tot uitdrukking komen.

b. **Structuurpolitiek.**

X. Voor het structuurbeleid ten aanzien van de werkgelegenheid dient als uitgangspunt te worden aanvaard, dat de krachtig groeiende Nederlandse bevolking een snelle jaarlijkse toeneming van het aantal arbeidsplaatsen noodzakelijk maakt. Deze toeneming zal vooral in de industrie moeten worden gevonden, omdat de andere bedrijfstakken minder gemakkelijk aanzienlijke hoeveelheden arbeidskrachten kunnen plaatsen, al moet men aannemen, dat eveneens een zekere ontwikkeling van de werkgelegenheid in de dienstverleningsbedrijven zal plaatsvinden. Daarom en ten einde de exportpositie van de Nederlandse economie te verstevigen, moet de industrialisatie van Nederland met kracht worden bevorderd.
De industrialisatie vereist een hoog peil van investeringen, zowel in de particuliere ondernemingen als in de overheidshuishouding. Dit hoge peil is zonder inflatie met haar nasleep van ontwrichting van de maatschappelijke structuur uitsluitend voor verwezenlijking vatbaar, indien naar aard en omvang voldoende besparingen te bestemder plaatse beschikbaar komen. De overheid heeft derhalve haar gehele economische politiek en belastingpolitiek mede op dit doel te richten.
Voor het welslagen van de industrialisatie zijn voorts in toenemende mate hoog geschoolde arbeidskrachten, zuiver wetenschappelijk onderzoek en toegepast wetenschappelijk onderzoek noodzakelijk; de overheid moet derhalve haar onderwijsbeleid op deze taak richten en dient met dit oogmerk het wetenschappelijk onderzoek naar vermogen te steunen.
Eveneens zal ter evenwichtige ontplooiing van de industrialisatie een hiermede parallel lopende energievoorziening moeten worden bevorderd. Men zal deze energievoorziening tot stand moeten brengen in het kader van een centraal energiebeleid dat rekening zal moeten houden met de verschuivingen, welke op dit terrein tussen de verschillende energiebronnen – steenkolen, aardolie, aardgas en atoomenergie – in de toekomst ongetwijfeld zullen ontstaan.
De bevolkingstoeneming enerzijds en het overbodig

worden van werknemers in het agrarisch bedrijfsleven anderzijds vragen van de overheid een doeltreffende bevordering van de ontplooiing van het industriële apparaat in de ruimste zin des woords.
Ook de steeds sneller voortschrijdende automatisering van het produktieproces maakt het vinden van nieuwe arbeidsplaatsen door uitbreiding van de industrie noodzakelijk.
In het kader van de ruimtelijke ordening en in verband met het zich voordoen van structuurwerkloosheid in verschillende streken van ons land worde regionale industrialisatie krachtig bevorderd. De overheid, zowel de Rijksoverheid als de provinciale en de gemeentelijke, bevordere door het verlenen van financiële en andere faciliteiten een evenwichtige regionale industrialisatie. In het kader van deze regionale industrialisatie zal niet alleen aandacht moeten worden besteed aan de ontwikkeling van achtergebleven gebieden in ons land. Bovendien moet worden voortgebouwd op de bestaande centra van economische activiteit in het westen des lands.
De overheid zal in plaatsen en streken waar de regionale industrialisatie plaatsvindt een zodanige samenwerking tussen alle daar aanwezige geledingen dienen te bevorderen, dat ook het geestelijke en maatschappelijke leven zich harmonisch kan ontplooien, en zij zal zich hiervoor financiële offers moeten getroosten.

c. **Conjunctuurpolitiek.**

XI. Het conjunctuurbeleid dient – zowel op nationaal als op internationaal vlak – te zijn gericht op het handhaven van een voortdurend hoog peil van werkgelegenheid.
Ten aanzien van de beheersing van de conjunctuur moet worden beseft, dat Nederland, verbonden als het is met de economie van bijkans de gehele wereld, slechts in bescheiden mate in staat is een eigen zelfstandig beleid te voeren. Daarom dient het een voorwerp van voortdurende zorg van de overheid te zijn met zoveel mogelijk landen tot overeenstemming te komen over een gemeenschappelijk of gecoördineerd conjunctuurbeleid. In dit verband is het van groot belang, dat de mogelijkheden

welke voor zulk een gemeenschappelijk beleid zijn gelegen in de Europese Economische Gemeenschap ten volle worden gebruikt, terwijl voorts moet worden gestreefd naar een coördinatie van het conjunctuurbeleid in een zo groot mogelijk gedeelte van de wereld, met name in het kader van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling en andere internationale organisaties.

Het begrotingsbeleid, het monetaire beleid, het belastingbeleid, het prijsbeleid en het loonbeleid, belangrijke hulpmiddelen bij het nastreven van een stabiel niveau van werkgelegenheid, dienen met grote soepelheid te worden gehanteerd. Vermeden moet worden, dat gezichtspunten welke in het licht van het einddoel der structuurpolitiek van ondergeschikt belang zijn, de aanpassing van het zo juist genoemde beleid aan de eisen van de conjuncturele toestand van het ogenblik verhinderen. Alle beschikbare middelen van de moderne wetenschap dient de overheid te baat te nemen om zich een zo goed mogelijk inzicht te verschaffen in de te verwachten ontwikkeling van het economische leven, zodat, waar enigszins mogelijk, belemmerend tegen uitwassen van conjuncturele aard kan worden opgetreden. In geen geval mag de overheid de ontwikkeling lijdelijk volgen. Zoveel doenlijk dient de overheid te streven naar de coördinatie van structuurpolitiek en conjunctuurpolitiek, aangezien:

1. de structurele ontwikkeling niet met een ontwrichting van de bestaande economische structuur door een ongunstig conjunctuurverloop is gediend;
2. de conjuncturele toestand niet gezond geacht kan worden, indien deze de structurele ontplooiing van de volkshuishouding belemmert.

Belastingpolitiek.

XII. Algemeen.

Behalve het verschaffen van middelen aan de overheid tot dekking van haar uitgaven – welke functie van de belastingheffing ook thans nog primair is – dient de belastingheffing mede op andere dan zuiver budgetaire

doeleinden te kunnen worden gericht, en dienstbaar te kunnen worden gemaakt aan de economische en sociale politiek der overheid. Bedacht dient te worden, dat belastingheffing geen „neutraal" verschijnsel is, zodat zij, ook wanneer zij op budgetaire doeleinden is gericht, toch reeds gevolgen heeft buiten het zuiver financiële gebied.
Indien men dit in aanmerking neemt zullen steeds bij belastingheffing de navolgende richtlijnen in acht moeten worden genomen:

a. zowel in de totale druk als in de differentiatie zal de belastingheffing niet in strijd mogen komen met het beginsel van de rechtvaardige verdeling naar draagkracht;
b. het belastingstelsel dient mede te worden gedragen door het beginsel der continuïteit, hetwelk voor de contribuabelen van grote betekenis is. Veranderingen in de belastingwetgeving dienen aan dit beginsel te worden getoetst.

Bij voortduring dient het streven gericht te zijn op een eenvoudige belastingwetgeving, welke ook voor de niet fiscaal-juridisch geschoolde burger begrijpelijk is, enerzijds opdat hij zijn fiscale verplichtingen kan overzien, anderzijds omdat een te verfijnde en ingewikkelde belastingwetgeving het fiscale normbesef verzwakt. De belastingheffing mag noch op de spaarzin, noch op de arbeidszin belemmerend werken.
Tussen de druk van de directe en de druk van de indirecte belastingen dient een sociaal en economisch verantwoord evenwicht te bestaan. Bij de uitvoering der belastingwetgeving dient, zowel wat de vaststelling als de invordering der belastingschuld betreft, met gematigdheid te worden opgetreden.

Punten welke nadere bestudering behoeven:

1. Matiging van de progressie in de inkomstenbelasting.
2. Herziening van het successierecht, opdat het voortbestaan van bedrijven niet in gevaar wordt gebracht.
3. De personele belasting kan men als verouderd be-

schouwen, omdat zij berust op grondslagen en uitgaat van onderstellingen, die in deze samenleving niet meer passen.

4. Ten aanzien van de regeling van het „aanmerkelijk belang" in de belastingwetgeving dienen zodanige wijzigingen te worden aangebracht, dat onbillijkheden worden weggenomen.

5. Bij de waardering van incourante aandelen voor de vermogensbelasting zou rekening dienen te worden gehouden met de latente inkomstenbelastingclaim op deze aandelen.

6. Verschillen in rechtsvorm zullen niet mogen leiden tot niet te verantwoorden verschillen in belastingdruk.

7. Afschaffing van de grondbelasting op onbebouwd dient te worden bevorderd.

8. Bij de bepaling van het winstbegrip zal steeds zoveel mogelijk dienen te worden gestreefd naar een evenwicht van enerzijds de fiscaal-juridische hanteerbaarheid van dit begrip en anderzijds een naar de heersende omstandigheden bedrijfseconomisch verantwoorde vaststelling van de belastbare winst.

9. Ten behoeve van de middenstand en de vrije beroepen zal een ruime vrijstelling van winst bij overdracht van een onderneming of praktijk moeten worden ingevoerd. Voorts zal, indien die winst wordt aangewend tot aankoop van een stamrecht (lijfrente) ten behoeve van de oudedag- resp. weduwen- en wezenvoorziening een vrijstelling moeten worden verleend.

10. Ten behoeve van belastingplichtigen die sterk wisselende inkomsten hebben, dient een bijzondere regeling te worden getroffen zodanig, dat de belastingheffing plaatsvindt over een gemiddeld inkomen over een aantal jaren.

11. Nabetalingen van lonen, salarissen en pensioenen en geaccumuleerde inkomsten uit vermogen dienen,

indien zij op meer dan twee jaren betrekking hebben, te worden belast met een zodanig tarief, dat niet meer belasting is verschuldigd dan bij tijdige ontvangst het geval zou zijn geweest.

12. Beloningen uit overwerk enz. dienen met een laag vast percentage te worden belast, opdat weerstanden tegen noodzakelijke extra inspanningen worden weggenomen.
13. Tussen de loonbelasting en de inkomstenbelasting behoort, voor zoveel mogelijk, aansluiting te bestaan, zodat b.v. een geringe overschrijding van de z.g. aanslaggrens voor werknemers niet leidt tot een aanmerkelijke, uit sociaal oogpunt bezien, bijzonder bezwaarlijke naheffing van inkomstenbelasting.
14. Ter stimulering der bezitsvorming zal bij aankoop van een huis voor zelfbewoning geen registratierecht behoren te worden geheven.
15. Voor de werkende gehuwde vrouw en vrijgezellen dient naar matiging van de geldende tarieven voor inkomsten- en loonbelasting te worden gestreefd.

Monetaire politiek.

XIII. In de monetaire politiek heeft de overheid een zeer belangrijk middel tot beïnvloeding van het economische en sociale leven. De doeleinden welke zij daarmede kan nastreven kunnen in bepaalde omstandigheden tegenstrijdig zijn. Zo kan een actieve conjunctuurpolitiek een verruiming van de geldcirculatie vereisen, waardoor echter de waardevastheid van het geld in gevaar kan worden gebracht. Evenzeer kan het streven naar evenwicht in de betalingsbalans het niveau van de werkgelegenheid in gevaar brengen. Het is de taak van de overheid bij het hanteren van het instrument der monetaire politiek bij voortduring het evenwicht tussen deze doeleinden – waardevast geld, evenwichtige betalingsbalans en een zo hoog mogelijk peil van werkgelegenheid – na te streven. Niet alleen zijn daarmede grote economische en sociale belangen verbonden, maar daarachter gaan ook grote geestelijke waarden schuil. Het is de taak van de overheid voortdurend in de concrete situatie af te wegen,

welk beleid zij moet voeren teneinde een optimum van de verschillende mogelijkheden en daarmede een zo gezond mogelijke samenleving te verwezenlijken.

Internationale economische betrekkingen.

XIV. Voor Nederland is nog meer dan voor andere landen het onderhouden van intensieve economische betrekkingen met de buitenwereld van groot belang.
Voor de ontwikkeling van de gehele Nederlandse economie – industrie zowel als landbouw, handel zowel als verkeer – is het noodzakelijk, dat zowel invoer als uitvoer zich zoveel mogelijk in vrijheid, dus zonder kunstmatige belemmeringen, kunnen ontplooien. Ook vrij verkeer van personen, diensten en kapitaal is voor Nederland een eerste belang.

XV. Deelneming van Nederland aan internationale overeenkomsten en aan supra-nationale organen met eenparige inperking van de souvereiniteit welke zich ten doel stellen de verruiming van het economisch verkeer tussen de volkeren, moet daarom worden bevorderd. De Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, de Europese Monetaire Overeenkomst, de Europese Economische Gemeenschap, de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en de Economische Unie tussen België, Nederland en Luxemburg verdienen alle uit dien hoofde actieve deelneming en steun van Nederland. Daarbij zal het steeds het streven van de Nederlandse regering moeten zijn aan al deze vormen van samenwerking een open karakter naar de buitenwereld te verlenen.
Bijzondere aandacht dient de overheid te besteden aan de ontwikkeling van de betrekkingen tussen de Europese staten, en dit niet alleen, omdat hier relatief zeer grote economische belangen voor ons land zijn gelegen, maar ook omdat aan geestelijke en politieke aspecten in de betrekkingen tot deze landen een bijzonder gewicht toekomt. Zo dient, ook door middel van de economische integratie, onverpoosd te worden gestreefd naar een federatief Europa, waartoe alle landen van West-Europa

zouden moeten behoren. Krachtige steun aan de Europese Gemeenschappen der Zes past in dit kader, waarbij Nederland er steeds voor dient te ijveren, dat het supranationale element in deze Gemeenschappen wordt versterkt. Even noodzakelijk is, dat tussen de Gemeenschappen van de Zes en de andere landen van West-Europa een vorm van samenwerking wordt gevonden, waardoor de economische eenwording zich tot het gehele gebied van West-Europa kan uitbreiden.

XVI. Zeer veel belang moet gehecht worden aan de betrekkingen met de gebieden der wereld die in ontwikkeling zijn achtergebleven. Voor de landen van de westelijke wereld en dus ook voor Nederland bestaat de plicht deze landen metterdaad doelmatige hulp te verlenen ter verhoging van hun economisch en sociaal levenspeil. Daarvoor is niet voldoende, dat gelden worden beschikbaar gesteld voor investeringen in projecten van een typisch „westers" karakter, zoals staalfabrieken. In niet mindere mate moet ook hulp aan de ontwikkeling van de landbouw, van de plaatselijke industrie en van de infrastructuur (wegen, kanalen, havens) worden verleend.
Een onmisbaar element in de politiek van hulp aan deze gebieden is voorts, dat de westerse landen hun grenzen in de mate van het maximaal mogelijke openstellen voor de produkten van deze landen. Alleen door van deze landen te kopen zullen de inspanningen, die daar worden gedaan, duurzaam nut kunnen afwerpen. Daarbij is het van grote betekenis, dat een stabilisatie van de prijzen van de produkten dezer landen plaatsvindt.
Nederland moet in zijn handelspolitiek ten opzichte van deze landen zich niet door overwegingen van te eng eigenbelang laten leiden. Het is een christelijke taak van ons volk van zijn overvloed aan de minder bedeelde volkeren af te staan. Daarbij ligt eerst een taak in de delen van het Koninkrijk in de West, vervolgens in de geassocieerde gebieden van de Europese Economische Gemeenschap alsmede in andere onderontwikkelde gebieden. Waar enigszins mogelijk, dienen de westerse landen op multilaterale basis op te treden. Het is tevens van groot belang, dat de inspanningen van overheid en

bedrijfsleven op dit gebied in ons land ten nauwste worden gecoördineerd.

Beleid ten aanzien van Middenstand, Landbouw en Visserij.

XVII. Onder verwijzing naar hetgeen ter zake nader is omschreven in het Middenstandsprogram en het Landbouwprogram worde bevorderd een zodanig beleid, dat binnen ons volksbestaan de middenstand en de agrarische bedrijven zich in ruime mate kunnen ontplooien.
De overheid heeft onder erkenning van de betekenis van de visserij zowel voor de nationale economie als voor de zeevaart de taak een harmonische ontwikkeling van deze bedrijfstak en de afzet van zijn produkten te bevorderen. Als middelen om tot een harmonische ontwikkeling van deze bedrijfstak te komen en de afzet der produkten te bevorderen, dienen:

a. de verbetering en aanleg van de Noordzeehavens, welke uitgangspunten zijn voor de kustvisserij en verre visserij;

b. de bevordering van technisch, technologisch en biologisch onderzoek ten dienste van de visserij;

c. de bevordering van het visserijonderwijs;

d. de bevordering van een goede voorlichting;

e. de bevordering van een gezonde opbouw en modernisering der vissersvloot met name door maatregelen van financiële aard die gericht zijn op de vervanging, resp. modernisering van verouderde schepen, het verbeteren van de accommodatie voor de opvarenden, en het bouwen van nieuwe schepen in het bijzonder in gevallen dat bepaalde vormen van visserij door natuurlijke oorzaken zouden wegvallen;

f. bevordering van de instelling van een visserij-pensioenfonds;

g. bevordering van sociale verzekeringen onder de kleine zelfstandige vissers met behoud van het historisch gegroeide (Maatschapscontracten).

Verkeer en Vervoer.

XVIII. Het verkeers- en vervoerswezen heeft in Nederland bijzondere, eigen karaktertrekken. Deze bedrijfstak bewijst op een elders niet gekende schaal vervoersdiensten over de gehele wereld zowel in zee- en binnenvaart als op de weg en door de lucht.

De overheid behoort hiermede in haar beleid, zowel in het binnenland als bij internationale regelingen, rekening te houden. Zij moet zoveel mogelijk ernaar streven de voorwaarden te scheppen voor een zelfstandige economische positie van de beroepsvervoerders, wier ondernemingen op eigen kracht haar plaats in het economische leven moeten kunnen innemen en handhaven.

De overheid streve voorts naar een zo harmonisch mogelijke afstemming op elkander van de zakelijke belangen der verschillende vormen van binnenlands vervoer, zowel als van het vervoer in de Europese Economische Gemeenschap en in de nog ruimere verbanden, waarmee deze Gemeenschap zich eventueel zou associëren.

Voor de zeevaart bevordere de overheid zoveel mogelijk de inachtneming van eerlijke vormen van concurrentie, opdat de Nederlandse rederijen de mogelijkheid behouden vruchtdragend deel te nemen aan de internationale zeevaart.

De Nederlandse luchtvaart moet kunnen steunen op een nationaal bestel, dat het haar mogelijk maakt de internationale concurrentie over de gehele wereld vol te houden. Plaatselijke luchtvaartbelangen in alle delen des lands dienen, ingepast in het nationale kader, te worden bevorderd.

De Nederlandse zeehavens, knooppunten van wereldverkeer, handel en industrie, moeten eveneens kunnen steunen op een overheidsbeleid dat zowel nationaal als internationaal ernaar streeft een klimaat tot stand te brengen, waarin een ondernemer in de grootst mogelijke vrijheid en onder verhoudingen van eerlijke mededinging zijn functie kan vervullen.

Woningbouw en Huurbeleid.

XIX. In de eerstvolgende jaren dient op de voorgrond te staan

een krachtige en deskundige bestrijding van de woningnood, waarbij alles in het werk moet worden gesteld om dit grote kwaad binnen een zo kort mogelijk tijdsverloop te verhelpen. De overheid zal door het bevorderen van doelmatige bouwmethoden en het beperken van administratieve maatregelen de ruimte moeten scheppen voor het bouwen van een zo groot mogelijk aantal woningen. Bevorderd zal moeten worden dat naast de bouw door woningbouwverenigingen en gemeenten ook de particuliere bouwer zodanige woningen bouwt, dat zij die een laag inkomen hebben hiervan gebruik kunnen maken, zonder dat dit een te zware last op hun budget legt.
De overheid dient een zodanig beleid te voeren, dat de ergste nood zo spoedig mogelijk wordt gelenigd.
Als maatregel ter opvoering van de produktie en de produktiviteit in de woningbouw moet worden vermeld:
bevordering van een evenwichtige continue produktie, die op een langere termijn dan een jaar en voldoende tijd vooraf wordt ontworpen;
het treffen van maatregelen, dat tijdig bouwrijpe grond beschikbaar is en dat in grote lijnen op te stellen bebouwingsplannen gereed zijn;
invoering van zoveel mogelijk uniforme bouw- en uitvoeringsvoorschriften; stimulering door de overheid van de research in de ruimste zin.
Het eigen woningbezit dient in alle lagen van de bevolking te worden bevorderd. Voorts zal alle aandacht moeten worden besteed aan het saneren van oude stadswijken en het opruimen van krotwoningen. Daartoe dient het Rijk zo spoedig mogelijk een regeling te treffen, opdat het sanerings- en opruimingsproces versneld kan worden.
In gemeenten of delen van gemeenten waar zulks nog mogelijk is, dient de voorkeur te worden gegeven aan de bouw van éengezinswoningen.
De huren van woningen zullen op een zodanig niveau moeten liggen dat daaruit de kosten, verbonden aan het op peil houden van het woongerief en het behoorlijk onderhouden van woningen, kunnen worden bestreden onder de erkenning dat het geïnvesteerde kapitaal een bevredigend rendement moet kunnen verkrijgen en onder

verlening van de daarbij passende inkomenscorrecties voor de huurders.
Bij de woningbouw zal er verder voor gezorgd moeten worden, dat voldoende woningen beschikbaar zijn voor grote en kleine gezinnen, bejaarden en alleenstaanden.

Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie.

XX. In de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, zowel in de horizontale als in de verticale organen, dient het scheppen van een goede sfeer voor overleg en beraad op de voorgrond te staan.
Met beleid dient een verdere uitvoering te worden gegeven aan de Wet op de Bedrijfsorganisatie in die bedrijfssectoren, waarin deze tot dusver geen toepassing vindt. Slechts bij hoge uitzondering, namelijk bij kennelijke onwil van bepaalde groepen, dient, indien het algemeen belang dit – ook met het oog op andere bedrijfstakken – vordert, de overheid tot instelling van bedrijfsorganen over te gaan.
Bij het verlenen van autonome verordenende bevoegdheden aan bedrijfsorganen dient geleidelijkheid te worden betracht. De overheid moet echter bereid zijn daarvoor vatbare taken, zodra dit mogelijk is, in handen van bedrijfsorganen te leggen. De overheid dient in haar goedkeuringsbeleid waakzaamheid te betrachten, ten einde te voorkomen, dat het algemeen belang wordt geschaad door te grote concentratie van macht. De Sociaal-Economische Raad welke zelf ook, waar enigszins mogelijk, in het openbaar moet beraadslagen, drage bij zijn toezicht op de bedrijfsorganen zorg, dat
- de beraadslagingen en besluitvorming van deze organen zoveel mogelijk in openbare vergaderingen geschieden;
- de rekening en verantwoording van het financiële beheer van deze organen een duidelijk inzicht geven en overzichtelijk worden gepubliceerd.

Bezitsvorming en Welvaartsspreiding.

XXI. De overheid dient naast haar politiek tot afronding van het stelsel van sociale zekerheid de vorming van persoon-

lijke eigendom in zo breed mogelijke kringen van de bevolking te bevorderen, zowel in het belang van de ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid als ter versterking van de volkskracht.
De overheid bevordere de spaarzin en neme op belastinggebied maatregelen, welke het sparen aantrekkelijk maken.
Het verkrijgen van eigen woningbezit dient in het bijzonder te worden vergemakkelijkt.
Waar mogelijk, bevordere de overheid, dat het beroep op de kapitaalmarkt mede plaatsvindt in de vorm van de uitgifte van kleine coupures.

Medezeggenschap.

XXII. Een vrije ondernemingsgewijze produktie moet het meest in overeenstemming geacht worden met de persoonlijke verantwoordelijkheid van de mens. Het probleem van de massificatie ook binnen de ondernemingen belemmert echter een juiste beleving van die verantwoordelijkheid door allen die aan het produktieproces deelnemen. In onze tijd geldt dan ook, dat de beleving van de persoonlijke verantwoordelijkheid het best gestimuleerd kan worden door de medezeggenschap van de arbeider. De medezeggenschap zowel in als betreffende de onderneming, met eerbiediging van ieders bijdrage in de onderneming, dient dan ook te worden bevorderd.
Tot nu toe heeft deze medezeggenschap de concrete vormen aangenomen van ondernemingsraden en publiekrechtelijke bedrijfsorganen, zowel verticaal als horizontaal. Aangezien het een onmogelijkheid is een voor alle tijden en plaatsen geldende structuur voor onze maatschappij aan te geven en de maatschappij in voortdurende ontwikkeling blijft, zal de vrije ondernemingsgewijze produktie in haar concrete vorm hierbij steeds moeten worden aangepast.
Hiervan uitgaande is het gewenst zodanige wijzigingen in de burgerlijke wetgeving te bevorderen dat de rechtsvorm van de onderneming geen belemmering oplevert voor het betrekken in de verantwoordelijkheid voor de goede gang van zaken van zoveel mogelijk gele-

dingen van degenen, die daarin werkzaam zijn, in het bijzonder wanneer het geldt besluiten die van grote betekenis zijn voor het levenspeil, het levensgeluk en de toekomst van de werknemers, zonder dat daarmede afbreuk wordt gedaan aan de noodzakelijke bewegingsvrijheid van de bedrijfsleiding.
Bij dit alles is het gewenst, dat de overheid bij het zoeken naar nieuwe vormen op dit gebied, in de mate van het mogelijke, in de overheidsbedrijven voorgaat.

Loon- en prijsbeleid.

XXIII. De verantwoordelijkheid in zake de loonvorming dient zoveel mogelijk te rusten op de onmiddellijk bij de loonvorming betrokken werkgevers en werknemers, hetgeen evenwel niet uitsluit, dat de overheid een belangrijke taak ten opzichte van de loonvorming heeft. Door de ontwikkeling van de omstandigheden, zoals die zich de laatste jaren heeft voltrokken, kan de loonvorming thans meer dan tot dusver aan de direct daarbij betrokkenen worden overgelaten.
Bij een vrijere loonvorming heeft de centrale overheid slechts een indirecte taak ter bescherming van het algemeen maatschappelijk, sociaal en economisch evenwicht. Incidenteel kunnen zich gevallen voordoen, waarbij een directe bemoeienis van de overheid gewenst is. Voor de loonontwikkeling moet rekening worden gehouden met de bijzondere sociale en economische omstandigheden van de verschillende bedrijfstakken en ondernemingen. Daarbij dient de groei van de produktiviteit een belangrijk richtsnoer te zijn. Indien het merendeel van de werknemers als gevolg van aldus gerechtvaardigde loonsverhogingen het reële inkomen ziet stijgen, zullen uit billijkheidsoverwegingen die werknemers, welke niet werkzaam zijn in ondernemingen of bedrijfstakken, waar loonsverhoging mogelijk is, en zij die niet in het bedrijfsleven werkzaam zijn, eveneens een verbetering van hun reële bestaansmogelijkheden dienen te genieten.
Met dit streven naar coördinatie moet van meet af aan bij de voorgenomen loonsverhogingen rekening worden

gehouden. Dit streven moet tevens dienstbaar worden gemaakt aan de bestrijding van overbesteding.
Waar de overheid als werkgeefster optreedt dient zij in haar salarisbeleid enerzijds een redelijke verhouding tot de beloning in het bedrijfsleven na te streven en anderzijds een juist afgestemd promotiebeleid te bevorderen.
De loonontwikkeling moet zodanig zijn, dat de daaruit eventueel voortvloeiende prijsstijgingen tot een minimum beperkt blijven.
Behalve op de algemeen economische betekenis die een zodanige ontwikkeling heeft, moet hier ook worden gewezen op het belang van de vergeten groepen bij een dergelijke gang van zaken.
Bij voortduring dient te worden gewaakt voor een rechtvaardige verdeling van het nationale inkomen in zijn geheel, waarbij met name aan het aandeel van inkomen uit arbeid een steeds ruimere plaats moeten worden gegeven. Tevens dient in ieder geval een minimuminkomen te worden gegarandeerd.
De vrije prijsvorming is van grote betekenis in het economische leven. Dat neemt niet weg, dat de prijzen een ontwikkeling te zien kunnen geven die in strijd met het algemeen sociaal-economisch belang moet worden geacht. Met het oog op het ontstaan van die situatie dient de overheid de bevoegdheid tot ingrijpen te bezitten.
Van grote betekenis hierbij is dat dit ingrijpen met de nodige rechtswaarborgen omkleed wordt.

Mededingingsbeleid.

XXIV. Eén der kenmerken van de moderne volkshuishouding is het bestaan van mededingingsregelingen en economische machtsposities, die vaak grote invloed oefenen op de concurrentieverhoudingen op de markten voor goederen en diensten. Deze invloed kan heilzaam zijn; zij kan echter ook met zich brengen een verstarrende werking, welke uit het oogpunt van het algemeen belang nadelig geacht moet worden. Een hand over hand toenemen van de invloed van verstarrende elementen in ons economisch leven ontneemt immers aan de volkshuis-

houding de mogelijkheid zich tijdig en voldoende aan te passen aan de zich voortdurend wijzigende omstandigheden. Daarom is het nodig dat de overheid een uit het oogpunt van het algemeen belang evenwichtig beleid ten aanzien van de mededinging voert. Een zodanig beleid dient erop gebaseerd te zijn, dat daarmede het streven naar verbetering van de produktie en de distributie, ten einde o.a. een verlaging van de kosten tot stand te kunnen brengen, tot volledige ontplooiing komt.
Mededingingsregelingen en economische machtsposities welke een verstarrende invloed uitoefenen, dienen met kracht te worden bestreden.

Sociale Wetgeving.

XXV. Meer eenheid en samenhang van het arbeidsrecht dat thans over verschillende wetten is verdeeld, dient te worden bevorderd, zulks met het oog op een grotere overzichtelijkheid en rechtseenheid. Dit geldt in het bijzonder indien bedrijfstakgewijze decentralisatie van uitvoeringsbesluiten noodzakelijk is.
In overeenstemming met de structurele opbouw van het bedrijfsleven dient per bedrijfstak verplichte arbitrage door onafhankelijke scheidslieden tot stand te komen, ten einde uitsluiting en werkstaking zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.
Unificatie en bovenal vereenvoudiging der sociale verzekeringswetgeving is evenzeer dringend gewenst. In dit verband zijn de volgende maatregelen noodzakelijk:
modernisering der wettelijke invaliditeitsverzekering, (waarbij preventie, revalidatie en beroepsomschakeling ruime plaats dienen te krijgen); vervanging der kortdurende verzekeringen door een algemene arbeidsongeschiktheidsverzekering;
ten aanzien van blijvende renten ingevolge invaliditeit, hetzij door ongeval of door ziekte ontstaan, drage de uitvoering een algemeen karakter, opdat zowel gelijkheid van schatting van de invaliditeitsgraad wordt verkregen als indirect de mogelijkheid tot aanpassing van de hoogte der renten aan de kosten van het levensonderhoud wordt bevorderd.

Wat blijvende renten aangaat, dient het kapitaaldekkingsstelsel te worden verlaten en aan omslagfinanciering de voorkeur te worden gegeven, ten einde zoveel mogelijk de waardevastheid dezer renten te kunnen waarborgen.
Ten aanzien van aanvullende bedrijfsgewijze verzekeringen voor werknemers en hiermede gelijkgestelden dient te worden bevorderd, dat een algemeen overkoepelend orgaan wordt geschapen, waardoor de mogelijkheid ontstaat deze aanvullende pensioenen via een omslagfinanciering een meer waardevast karakter te geven.
De totstandkoming van een ziekenfondswet worde met kracht bevorderd. De ziekenfondsverzekering worde geregeld als een verplichte volksverzekering, waarbij voor zelfstandigen soortgelijke regelingen dienen te worden getroffen als voor de verzekerden die in loondienst zijn of hen die daarmede gelijk zijn gesteld.
Ten aanzien van de omvang der verstrekkingen dient verschil te worden gemaakt – uiteraard met aanpassing van de premie – naar de grootte van het inkomen van de verzekerde, met dien verstande, dat voor een verzekering, welke uitsluitend langdurige verpleging en behandeling omvat, een hogere inkomengrens kan worden gesteld. Vrije artsen-, ziekenhuis-, en sanatoriumkeuze dienen in ieder geval te worden gewaarborgd, terwijl de zelfwerkzaamheid van de ziekenfondsen worde bevorderd en de taak van de overheid voornamelijk een coordinerend en toezichthoudend karakter dient te dragen.
De korting, welke thans op de door de overheid verleende pensioenen in verband met gelijktijdig genot van uitkeringen krachtens de AOW en AWW plaatsvindt, dient zo spoedig mogelijk te worden herzien.

Emigratie.

XXVI Gelet op de toeneming van de bevolking van ons land dient op lange termijn emigratie te worden bevorderd. Daarbij drage de overheid zorg voor een goede voorlichting, die op de hoogte van de omstandigheden in het emigratieland is, aan de kandidaat-emigrant.

Voorts worde ruime aandacht geschonken aan geestelijke en maatschappelijke nazorg, waartoe in het bijzonder de arbeid van kerken en maatschappelijke organisaties ook geldelijk dient te worden gesteund, zulks ter bevordering van integratie der emigranten in het land hunner vestiging.
Bij de emigratiepolitiek dient, waar mogelijk, het bevorderen van emigratie binnen Europa voorrang te hebben.

Vastgesteld ter
Algemene Vergadering 1962.

N.B. Aan het rapport zullen nog worden toegevoegd twee paragrafen handelende over respectievelijk de volksgezondheid en het maatschappelijk werk.

TYPOGRAFIE: UITGEVERIJ VAN KEULEN N.V. · DEN HAAG